

De Muziek, de hele Muziek, en niets dan de Muziek

Het Canadese high end merk MOON by Simaudio - zoals ze officieel heten - mag zich in de Benelux op een gestaag toenemende belangstelling verheugen. De fabrikant wordt hier al lange tijd vertegenwoordigd door importeur More Music, die er een enthousiast en succesvol dealernetwerk mee heeft opgebouwd. In deze recensie staat de 780D v2 Streaming DAC centraal. Deze topklasse muziekmachine vertegenwoordigt de huidige 'state of the art' in streaming audio bij MOON en dat doen ze, zoals dat volgens mij hoort op dit hoge niveau, op geheel eigen eigenwijze wijze. Zo bescheiden als Canadezen doorgaans zijn, zo zelfverzekerd zet MOON met dit apparaat een streaming DAC neer die een eigen kijk op de wensenlijstjes van de hedendaagse audiofiel biedt. Met een bijzonder resultaat.

De MOON 780D v2 is een prachtige, geheel in Canada gebouwde, behoorlijk zware en vooral heel erg grote streaming DAC. Door de aan de zijkant van de - eveneens in eigen huis vervaardigde - metalen behuizing geplaatste resonantiedempende aluminium kolommen waar de kegelvormige voeten onder zitten, en waartussen zich heuse koelribben bevinden, meet hij in de breedte maar liefst 47,6 centimeter. Ook in de diepte is het geen kleine jongen: 42,7 centimeter. Bij plaatsing in een meubel met een dichte achterkant moet je dus wel genoeg ruimte overhouden om alle kabels nog aan te kunnen sluiten. In mijn Creaktiv Trend 3-3 audiomeubel was dat geen probleem, maar toekomstige eigenaars doen er verstandig aan om de plek op te meten waar ze deze streaming DAC willen neerzetten. Ook goed om te weten: de kegelvormige voeten hebben geen zachte kunststof of rubberen onderkant, het contact met de ondergrond dient in de filosofie van MOON kennelijk direct te zijn. Door het gewicht van 17 kilo moet schuiven met de MOON 780D v2 dus met de nodige voorzichtigheid gebeuren. Maar als hij eenmaal op zijn plaats staat, dan staat er ook écht wat. Het exemplaar dat ik te logeren kreeg was uitgevoerd met zilveren 'wangen' en een zwarte frontplaat (hij is er ook in volledig zwart of zilver), en met zijn dikke bovenplaat met daarop (groot) in aluminium het in reliëf

gefreeste MOON logo, de massieve 'poten' aan de zijkant en zijn forse afmeting maakte hij een onverwoestbare - MOON geeft tien jaar volledige garantie - maar tegelijkertijd ook verrassend sierlijke indruk.

Eigen koers

Middenin het symmetrisch ingedeelde front zit het voor MOON kenmerkende en zeer gemakkelijk van grote afstand afleesbare rode LED display, dat in een paar seconden te dimmen of zelfs helemaal uit te schakelen is. Als je die laatste optie kiest licht het display alleen kort op als er iets aan de status verandert, zoals het starten van een nieuw album, of het veranderen van de samplingfrequentie of de gekozen input. Wanneer het display uit is laat een blauwe LED overigens nog steeds zien dat de 780D v2 aan staat. Die LED had van mij óók wel uit gemogen, maar dat gebeurt alleen als je de speler via de stand-by knop op het front - of met de geheel in eigen huis ontwikkelde, eveneens uit metaal vervaardigde, afstandsbediening - uitschakelt. En 'uitschakelen' doe je hem dan alsnóg niet helemaal, want ook in de stand-by stand blijven de digitale en analoge schakelingen minimaal onder spanning staan om de best mogelijke klank te garanderen. Een goed ingespeelde analoge schakeling warmt na 'koud' aanzetten nog relatief snel op, maar met name de digi-

tale schakelingen en vooral de Clock profiteren er behoorlijk van om altijd aan te staan. Links van het display vind je verder nog de knoppen waarmee je de gewenste ingang kiest en de knop om het display te dimmen of uit te schakelen, wat trouwens óók allemaal via de afstandsbediening kan. Met de vier knoppen rechts van het display kun je een aantal instellingen in de Setup aanpassen. Zo kun je de naam van de inputs veranderen of inputs die je niet gebruikt 'uitzetten'. En die aanpassing zie je vervolgens óók in de app terugkomen. Wel zo overzichtelijk. Het meest markante aan het front, en daarmee zijn we aangeland bij het eerste punt waarop MOON duidelijk een eigen koers vaart, is het ontbreken van een (groot) kleuren-display. Persoonlijk mis ik dat in het geheel niet, alle hedendaagse remote-apps laten immers in real time en in kleur zien wat je afspeelt. En bij mij staat, net als bij veel anderen, het display sowieso standaard uit. Maar goed, het is tegen de marktontwikkelingen in, de moderne consument schijnt graag een zo groot mogelijk kleurendisplay te willen hebben, want het oog wil ook wat. Het is en blijft een beetje 'window-dressing', maar het getuigt voor een high-end audiofabrikant tóch van moed om zo'n display weg te laten, omdat het niets toevoegt aan de geluidskwaliteit (eerder andersom zelfs).

De achterzijde

Dan zijn we bij de achterzijde aangeland. Die is op zijn zachtst gezegd 'goed gevuld'. Tussen de geaarde IEC power-input met geïntegreerde centrale aan/uit schakelaar uiterst rechts en een dubbele analoge uitgang (single ended en gebalanceerd) uiterst links vind je twee DIN connectoren waar de optionele externe MOON 820S voeding op kan worden aangesloten, en maar liefst acht digitale ingangen; USB, AES/EBU, tweemaal Toslink en driemaal S/PDIF coax, waarvan één met een BNC connector. De negende digitale ingang is aptX bluetooth, die geen fysieke connector nodig heeft. Hetzelfde geldt voor Spotify Connect en Apple AirPlay2, die eveneens aan

boord zijn. In een rijtje boven al deze analoge en digitale in- en uitgangen vind je ook nog de aansluitingen van de bluetooth- en de WiFi-antenne, een setje verzonken drukknopjes voor reset- en updatefuncties (die niet in de gebruiksaanwijzing vermeld staan, dus afblijven is het devies), de ethernet-aansluiting, de 3,5 mm aansluitingen voor een 12 Volt triggerverbinding, een externe infrarood ontvanger en de in- en uitgang voor het eigen SimLink systeem. Daarmee kun je met de eigen afstandbediening een compleet MOON systeem bedienen via één van de apparaten, terwijl de rest uit het zicht kan staan. Een RS232-poort voor custom install functies rondt het aansluitfeest op het achterpaneel indrukwekkend af.

MOON Technologie

Van binnen zitten een aantal eigen MOON ontwikkelingen die deze 780D v2 de bijzondere machine maken die hij is. Allereerst is daar de in een eigen behuizing gestoken MHP module, oftewel de MOON Hybrid Power voeding. Deze bevat zowel een lineair analoog voedingsdeel als een hoogwaardige (digitale) switch mode power supply. Sommige schakelingen werken nu eenmaal beter met de ene of de andere voeding, en MOON laat niets aan het toeval over. Verderop in de schakeling zitten overigens nog twaalf aparte voltage regulatoren. Twee daarvan zijn zelf ontwikkelde M-LoVo types (MOON Low Voltage Regulation) en vier ervan zijn voorzien van i2DCf (Independant Inductive DC Filtering). Hierdoor krijgt elk onderdeel de schoonst mogelijke en meest stabiele gelijkstroom aangevoerd. Zoals al eerder opgemerkt profiteert met name de Clock van een constante en stabiele aanvoer van stroom, en dat

is voor de temperatuurgereguleerde 150 Femtoseconde Clock in de 780D v2 niet anders. Deze Clock zorgt voor een extreem lage jitter, en daardoor een schoner en natuurlijker klinkend signaal. De toegepaste ESS ES9018S Sabre32 32-bit Hyperstream™ DAC chip is dubbel uitgevoerd in een differentieelschakeling. Het linker en rechter kanaal hebben elk hun eigen, perfect op het andere kanaal afgestemde DAC. De digitale inputs kunnen allemaal PCM signalen met een samplingfrequentie tussen 44.1 en 384 kHz ontvangen, met een bitdiepte van 16, 24 of 32 bits. Naast PCM speelt de 780D v2 ook DSD 64, DSD 128 en DSD256, en is hij zowel decoder als renderer (dus volledige unfold) voor MQA geco-deerde bestanden.

En dan komen we bij de tweede 'eigen-wijze' factor. MOON heeft namelijk afgezien van het toevoegen van allerlei DSP functies. Dus geen interne upsampling, geen instelbare filters, geen convolutie, room correction of parametrische EQ... helemaal niets. De digitale signalen die binnenkomen worden in hun eigen resolutie zo goed mogelijk verwerkt, en daar blijft het bij. Net als het weglaten van een kleurendisplay is dit - met name uit marketing-oogpunt - een opmerkelijke beslissing. Want audiofielen zijn tegenwoordig gewend dat ze 'controle' hebben over hun digitale signalen. Analoge toonregeling op hun versterkers is een absolute no-go, maar vijftien verschillende filters in hun streamer hebben ze wél nodig, blijkbaar. MOON heeft echter bedacht dat

al dat ge'tweak' leidt tot onnodige afleiding van waar het feitelijk om draait: de muziek. Zij zeggen feitelijk: beter dan dit kunnen wij het niet maken, hier zijn we trots op dus hier moet je het mee doen. Ik vind dat eerlijk gezegd wel een geruststellende gedachte. Ik heb bij mijn eigen streamer, die wél over filters en andere DSP functies beschikt, éénmalig het filter van mijn keuze ingesteld en er daarna nooit meer naar omgekeken. En dat bevalt me prima.

Wat dat betreft is het pikant dat MOON de luisteraar wél de mogelijkheid biedt om de absolute fase van het digitale signaal aan te passen. Ik weet dat sommige audiofielen daar, vanuit de tijd dat de grote muzieklabels nog hun eigen studio's hadden, heel erg prijs op stellen. Er circuleren zelfs kopieën van een ooit in een hifi magazine afgedrukt lijstje waarin de absolute fases van de verschillende muzieklabels staan vermeld. Maar die tijden zijn voorbij. Vrijwel alle eigen studio's van de labels zijn opgedoekt om kosten te besparen, en de 'absolute fase' van vaak op verschillende locaties opgenomen en nabewerkte moderne muziekproducties is dus ook letterlijk 'all over the place'. Albums hebben soms per track een andere absolute fase, en het komt zelfs voor dat binnen een track sommige

sporen een andere fase hebben. Alleen weet je dat als luisteraar niet, en dus zou je voor elke afzonderlijke track moeten luisteren en uitproberen welke absolute fase het beste klinkt. Als je daar lol in hebt is dat prima natuurlijk, maar dan luister je toch weer naar hoe het klinkt en niet naar wat je hoort. De enige reden waarom deze functie nuttig kan zijn is wanneer je de 780D v2 aansluit op een voorversterker van een ander merk, waarvan de gebalanceerde inputs in andere fase staan dan de gebalanceerde output op de 780D v2. Dat komt namelijk voor, maar daar kun je ook speciale 'reverse cables' of adapters voor kopen die dat heel effectief oplossen. Ach, wat zeur ik eigenlijk over details. Ik gun MOON deze opmerkelijkheid, en wie voor elk album of elke track steeds een paar stappen diep in het menu wil duiken om de fase aan te passen, die heeft mijn zegen.

MOON MiND 2

Omdat de MOON 780D v2 de dubbele functie van DAC én streaming hub vervult is hij voorzien van de nieuwste (tweede) generatie van MOON's eigen MiND 2 platform (MOON intelligent Network Device), dat alle streaming-taken vervult. Hierin vindt bijvoorbeeld de indexering van de muziek in je

netwerk plaats, wat razendsnel gaat omdat MOON hiervoor gebruik maakt van het UPnP protocol. Maar de MiND 2 software doet nog veel meer. Hij maakt de 780D v2 bijvoorbeeld Roon Ready, zorgt ervoor dat je in meerdere ruimtes tegelijk perfect synchroon naar muziek kunt luisteren via andere MiND 2 apparaten, en biedt in het geval van de 780D v2 tevens volledige MQA ondersteuning. Er zit ook een Tunes internetradio module in en je kunt er je abonnementen van Tidal, Qobuz of Deezer in zetten zodat je binnen de omgeving van de strak vormgegeven en prettig intuïtief werkende MiND Controller app - briljante naam overigens - alles kunt bedienen. Vooruitlopend op de luistertest: ik heb mijn best gedaan om klankmatige verschillen te horen tussen de eigen app en Roon, maar die waren er wat mij betreft niet, het klonk allebei even goed. Via de MiND Controller app kun je ook andere functies bedienen als je een compleet MOON systeem hebt, en door middel van toekomstige updates is het MiND 2 platform te upgraden en uit te breiden (dat zal dan wel MiND 3 worden dunkt mij, en zo verder...). Prettig, dat je kostbare streaming DAC wat de besturingssoftware en zijn functies betreft toekomstvast is.

Luisteren

Het exemplaar dat ik op bezoek kreeg was ingespeeld, hij had dus alleen 24 uur nodig om goed op te warmen en te stabiliseren. Hij nam de plaats in van mijn AURALiC ALTAIR G1 streaming DAC. Stroom kreeg hij via een AudioQuest Monsoon powercord, ethernet kwam binnen door een AudioQuest Vodka CAT7 (via een met een iFi iPower gevoede English Electric 8Switch die in een met AudioQuest Forest CAT700 bekabeld netwerk zit) en de single ended analoge verbinding vond plaats middels AudioQuest Water interconnects. MOON adviseert zelf om de gebalanceerde uitgangen op de 780D v2 te gebruiken, maar mijn geïntegreerde PrimaLuna EVO400i versterker (voorzien van PrimaLuna KT88 eindbuizen, PrimaLuna 12au7's als drivers en in dit geval een paartje NOS GE 5814A uit de jaren 60 in de voortrap) beschikt niet over gebalanceerde ingangen. Via AudioQuest William Tell Zero luidsprekerkabels luisterde ik naar mijn trouwe Kharma Ceramique prototype luidsprekers.

Na een dag casual luisteren tijdens het inspelen (waarbij ik toch al kon vaststellen dat de 780D v2 mijn AURALiC achter zich liet) begon een intensieve periode van luisteren, waarin ik een

zeer omvangrijk en afwisselend dieet aan muziek de revue liet passeren. Alles kwam voorbij, van grootschalig klassiek (Gerviev's verpletterende uitvoering van het The Rite Of Spring van Stravinsky, met het Kirov Orkest) tot superdynamische trio jazz (Tsuyoshi Yamamoto's Misty, op het Three Blind Mice label) en van moddervette Stonerrock (Wo Fat's heerlijke album The Black Code) tot pure elektronica (Modular Works V van State Azure) maar een soort van referentie-album waar ik de laatste tijd nog al eens naar grijp is Verve, van Sebastian Plano. Zijn weids opgenomen neoklassieke muziek is niet alleen bloedmooi maar heeft ook een zeer transparante en dynamische productie. Daarin valt vooral de energie van de piano op, die een duidelijk onderscheid mogelijk maakt tussen mijn toch echt zeer fraaie ALTAIR G1 en deze MOON 780D v2. Ik roep wel eens dat de verschillen tussen nog betaalbare en aanzienlijk duurdere high end de laatste jaren langzaam wat kleiner aan het worden zijn, en daar blijf ik bij - echter met een duidelijke aantekening, dus lees verder! Vooral op het gebied van digitale technologie kunnen ontwikkelaars in de prijsklasse tot pakweg 3000 euro al zulke mooie dingen doen dat je niet meer uit je stoel valt wanneer je er een streaming DAC

van 15.000 euro naast zet. Toch - en hier komt die aantekening - waren de verschillen nog steeds erg goed hoorbaar. Daarbij ging het niet zozeer om zaken in de tonale afstemming, hoewel de MOON op alle vlakken met meer autoriteit en verfijning speelde dan mijn eigen streaming DAC, maar om dingen als timing, low level detail, ruimtelijke plaatsing en levensechtheid. De piano van Sebastian Plano was via de MOON gewoon tastbaarder, sneller en dynamischer, en hij had met name in de lage tonen veel meer textuur. De detailtering in de weergave van de ruimte rondom de instrumenten was aanzienlijk groter, het virtuele plaatje dat voor mijn geestesoog werd geschilderd was bovendien scherper afgebeeld en er leek niets meer tussen mij en de muziek te staan. Dat laatste is nogal vaag, realiseer ik me, maar ik bedoel ermee dat het me minder moeite kostte om de muziek te geloven. De muziek vloeide gemakkelijk mijn oren in, en smaakte naar méér.

'Holistisch luisteren'

Een ander voorbeeld van wat een ultiem high-end product met je weergave kan doen is je opnieuw verliefd laten worden op muziek die je al bijna je hele leven kent. Naarmate de kwaliteit van producten dichter bij elkaar

■ NEXT

komt te liggen en de verschillen dus lastiger te duiden worden moet je als recensent steeds vaker naar beproefde maar lang niet gebruikte methodes grijpen om chocola te kunnen maken van wat je hoort. Dat zal waarschijnlijk voor iedereen iets anders zijn (zo lang het maar afwijkt van je gebruikelijke methodes) en voor mij was dat dus 'holistisch luisteren'. Daarbij focus ik niet meer op bepaalde deelaspecten van de weergave, maar ga ik als een soort hippie met mijn ogen dicht zitten 'voelen' wat de muziek met me doet. Daarvoor zijn relatief nieuwe albums - die ik altijd graag gebruik om de muzikale horizon van mijn lezers te verbreden - minder geschikt. Het gaat er juist om of muziek die al je hele leven met je meereist en die je van binnen en van buiten kent je opnieuw kan verrassen.

Ik gebruik daarvoor graag een mixtape die ik aan het begin van de jaren 90 van een vriend kreeg, waarop psychedelische undergroundmuziek uit de tweede helft van de jaren 80 staat. Voor de kenners: het gaat daarbij om artiesten als Tuxedomoon, Edward Ka-Spel, Shriekback, Shock Headed Peters en Benjamin Lew & Steven Brown. Ooit werd die mix de soundtrack van een belangrijke periode in mijn leven, als een cassettebandje in mijn walkman. Later draaide ik hem gedigitaliseerd vanaf een DAT tape, en sinds een aantal jaar heb ik de tracks die ik ervan kon achterhalen vers geript en opnieuw in de volgorde van de mixtape achter elkaar gezet. Ik draai deze mixtape sinds de jaren 90 minstens één keer per maand, het is met afstand mijn meest beluisterde muziek. En wat ik al een beetje had gehoopt

gebeurde. Op een avond, met gedimd licht, wat kaarsjes en een stokje wierook voor de juiste atmosfeer, nam de muziek me weer anderhalf uur mee naar een droomwereld waarin tijd en ruimte in elkaar overvloeien. Het was als stoned worden zonder te blowen, of als een heerlijke geestelijke ontlading zonder te janken, voor wie zich daar méér bij kan voorstellen.

De MOON 780D v2 wist zó veel extra textuur uit de oude en soms absoluut niet audiofiele opnames te peuteren dat ik daadwerkelijk details hoorde die ik in de loop van vele jaren vergeten was. Maar zonder daarbij ook maar één seconde fel of overdreven gedetailleerd te klinken. De beste woorden om te omschrijven waar de MOON 780D v2 absoluut in uitblinkt zijn 'transparantie' en 'geloofwaardigheid'. Alsof ik niet meer door een schitterend schoongepoetst raam naar de artiesten mocht kijken, maar er echt met mijn snufferd bovenop stond. Ik moest er bijna een traantje bij wegpinken. En als dát gebeurt heeft de muziek nét dat kleine stukje extra magie meegekregen waarmee top high-end zich nog steeds van de immer nadrukkelijker aan de poort rammelende troonpretendenten weet te onderscheiden. Dat leest op papier niet erg spectaculair weg, maar de uitbarsting van emotie die het beluisteren van die mixtape deze keer veroorzaakte was dat wel degelijk. En dat zijn dus van die verschillen waarvoor je als fabrikant écht op de cutting edge van de technologie moet zitten, en waarvoor je als muzikliefhebber met een oor voor betere weergave over een flink budget moet beschikken om zo'n nieuw topproduct te kunnen bezitten.

Conclusie

Het moge duidelijk zijn dat de MOON 780D v2 grote indruk op mij heeft gemaakt, al duurde het even voor ik hem écht doorhad. Toen ik er technisch naar luisterde hoorde ik absoluut dat hij fantastisch klonk en beter was dan mijn eigen streaming DAC, die echter wél minder dan 1/5 van de toch redelijk indrukwekkende prijs van de MOON kost. Ja, dat haalt je de koekoek natuurlijk. Maar zoals ik al zei vergde het een dieper niveau van luisteren om de kwaliteit van de 780D v2 in zijn volle glorie te ondergaan. Dit is een streaming DAC die de discussie over digitaal versus analoog zou kunnen verstommen, waarbij het gaat om de muziek, de hele muziek, en niets dan de muziek. Waarbij de technologie zó goed is dat de Derde Wet van Clarke in werking treedt. Deze wereldberoemde science fiction auteur (van o.a. 2001: A Space Odyssey) formuleerde in zijn boek 'Profiles of the Future: An Inquiry into the Limits of the Possible' drie wetten, waarvan de derde en meest bekende luidt: "Any sufficiently advanced technology is indistinguishable from magic". Daar hebt u het, lieve lezer. Dat zegt eigenlijk in acht woorden hetzelfde als wat ik zojuist in bijna 3300 woorden uit mijn schrijftouw heb gerammeld. Gaat dat horen, maar vooral: gaat dat beleven!

Max Delissen

PRIJS
MOON 780D V2 STREAMING DAC €14.500,-

MORE MUSIC
TEL: 0346-211919
E-MAIL: INFO@MOREMUSIC.NL
WWW.MOREMUSIC.NL

► END